

Naš stric — vojak.

(Orisal — Josip Bekš.)

e vem, ali sem v resnici spal, ali ležal samo v omotici ...

Le včasih sem začul stensko uro, katere nihalo je leno nihalo sem in tje. Pod oknom je zamijavkal maček, tam pri sosedu pa je tulil pes zategnjeno in nekako v srce prodirajoče. Nevoljno sem se premetaval po postelji, a vedel nisem sam, česa želim, morebiti spanca — ali da bi se vzdramil ...

In končno sem se zavedel svojega sluha.

Prav počasi — razločno, da sem razumel najmanjšo besedico — in z mehko zategnjenim napevom je donela iz stranske sobe našemu stricu priljubljena pesem:

„Jura, Jura, stari vojak,
Pije, pije iz pipe tobak —“

Obrnil sem se z nevoljo na drugo stran ter zakašljajal ... Nič ni pomagalo; pesem se je razlegala dalje pritajeno v gluho noč. In začel sem misliti ...

Ruski in srbski pevci, ki hodijo od kočice do kočice ter popevajo narodne pesmi, so mi rojili po glavi. In res, bolje si jih nisem mogel predstavljati, kakor če sem slišal to pesem našega strica. Skrivnostno, kakor v nedoglednih ruskih stepah ali plodnih srbskih poljanah obdonavskih, je donel ta glas: Videlo se je, da pevec, ki ga poje, čuti — da ima mehko dušo. In tak je bil naš stric.

* * *

„Striček, kam pa?“

„Za nosom, he he he, za nosom; ali znaš tudi ti za nosom?“ Pa je malo postal, parkrat živo pogledal izpod košatih obrvij, stisnil palico pod pazuo ter zapalil svoj vivček.

„Kam vas pa privede nos?“

„Kamor jaz hočem, he he he, kamor hočem; ej, moj nos je dober, star — pa dober.“

In nehoté sem se nasmehnil. Ta prirojena šegavost je bila našemu stricu lastna že od nekdaj.

„Veš ti, fante, ki se razumeš na branje, pa ki znaš tisti jezik, v katerem se bere sveta maša, moj nos ni, kar si bodi. Da sem sploh še med živimi, se imam zahvaliti v prvi vrsti Bogu, potem pa svojemu nosu.“

In potegnil je parkrat na debelo dim ter stopical počasi ob kozolcu ...

„Pravijo, da vrana duha smodnik, in da je še ni nihče ustrelil. Vidiš, tak sem jaz, he he he — jaz. Takole navzkriž vklenjenega so me že peljali Pijemontezi — pa sem jo upihal, težko sicer, pa upihal sem jo. Po noči je bilo. Mesec je sijal še enkrat bolj debelo, kot pri nas — na Italijanskem je vse mogoče — pod zamreženim oknom sta koračila dva belohlačneža z nabitima puškama, pa z bridkima sabljama v rokah, jaz sem pa gledal skozi zamreženo okno tje v noč, pa tožilo se mi je po domu. In vzdihnil sem

sam pri sebi: Bog ve, kaj dela moja mati — pa solza mi je kanila na roko. Obrisal sem si oko, pa glej spaka; zadel sem ob nos. Primaruha, zakaj sem pa Kranjec, sem si mislil, pa sem zgrabil za omrežje — he he he — zunaj se je pa slišal glas: la trora trora, to se pravi po naše, kakor bi strašilo, pa sta jo ubrala oba, oba sta jo ubrala. Saj pravim, taki-le so Italijani — jaz pa, ne bodi len, smuk skozi okno, pa sem bil na njivi hehehe, pa samo moj nos mi je pomagal, ki sem ga zadel z roko. Hehehe, samo moj nos, res!“

O, jaz bi ga poslušal tega strica cel dan, celo noč...

Star je bil, da ne bom lagal, gotovo že šestdeset let, korenjak pa še tak, da je bilo kaj. I pravzaprav res ni potreboval palice, pa nosil jo je le iz navade, recimo, kakor gospodski ljudje.

Res, raven je bil, prav raven, kakor vojak. Ko bi vi vedeli, kako me je včasih „eserciral.“ In če sem se iz hudomušnosti obrnil na „links“ mesto na „rechts“, pa je dejal prav važno: „E, fant, ti pa ne boš, pravim ti, da ne boš; tak že ne, kakor sem bil jaz.“ —

* * *

Precej pozno v jeseni je že bilo. Drevje je stresalo zadnje liste in ostra sapa je brila preko strnišč.

Naš stric je jel — pokašljevati...

„Ti, Jože, kaj ne, da res pokašljujem; pa bezá me v grlu; ti prebita reč ti. Jože, kaj ne, da res kašljam — kh-kh. I — hm!“

Moral sem se smejati. Mož je vedel, da kašlja, pa me je popraševal, pa kako otročje! —

„Kaj pa poprašujete; saj menda vendar sami veste!“

„Lej, lej, kako naj vem. Le verjemi mi, da še nisem kašljal v svojem življenju. Ljudi sem že slišal, pa tudi konje, sam pa res še nisem nikoli. Ti sitni kašelj, ti!“ In jaz sem zaslutil... a verjeti nisem mogel...

„E, stric, saj ni še nič hudega to; ste se že prehladili, ko ste spravljali drva domov. Sámó pride, sámó zopet preide“, sem ga tolažil.

„Kaj — lej, lej! Pa še kaj misliš — kaj? Star vojak, pa da bi umiral! V ognju že, vpostelji pa nikdar. —

„Jura, Jura, stari vojak
Pije, pije iz pipe tobak“.

In zopet je zazvenela ona mehka njegova struna, mehka sicer, a polna srčnosti in življenja.

Mož se ni nadejal, da — smrt mu še ni prihajala na misel.

Pa kmalu je potrkala celo na vrata.

Nad belo poljano so prihajale vrane. Njih glas je pretresal mozeg. On, stari vojak pa je ležal na odru... Pred njim se ni zgrinjal sivi dim, ni mu donelo na uho pokanje pušk in topov, bolestni vzdih ranjencev, srčen glas poveljnikov, ne, on je ležal miren, smehljajoč na odru. Tistih potez, ki so se tako prikupile vsakemu človeku, treznih, prevdarnih, in ob enem smehljajočih, mu ni izbrisala tudi tako nepričakovana smrt...

Oj, kako so sladke!

Oči so mu bile sicer trdno sklenjene, a ostali obraz brez izraza bolesti...

Jaz pa se poleg ginjenosti nisem mogel vzdržati, da bi se ne spomnil one noči, pripovedovanja o njegovem nosu, njegove priljubljene:

Jura, Jura, stari vojak,
Pije, pije iz pipe tobak.

O, nič več je ne bom čul iz Tvojih ust, nič več se ne bom naslajal ob Tvojih dovtipih. Smrt je končala svoje delo, Ti si nem...

Basni o levu.

Po Ezopu, Lafontainu in Krilovu priredil Brinjos.

13. Lev.

ev se je bil silno postaral: kosti so ga bolele in postelja mu je bila pretrda. Tudi premrzlo mu je bilo v skalnatem brlogu.

In pozval je k sebi svoje kneze in boljarje, gostodlake volke in medvede kosmatince. Kralj živali jim izpregovori z drgetajočim glasom: „Prijatelji, za mene, oslabelega starčka, je ta postelj pretrda. Vsa rebra me bolé od ostrega kamenja. Svetujte mi, kje naj poiščem mehke volne, ne da bi delal krivico ne ubogim, ne bogatim.“

„Presvetli lev!“ odgovoré velikaši, „kdo bi ne dal rad volne s svoje kože, da le ustreže tebi! In saj ni pičlo število kosmatih podložnih med nami: jeleni, koze, srne, lanjci¹⁾ — vsi ti radi poklonijo svoje kože. Zbog tega jih tudi konec ne bo; še lažje jih bodo nosile noge.“ — Rečeno, storjeno; polovili so kratkodlako divjачino in jo oskubli do kože. Še za kocinastega medveda in gostodlakega volka je nekaj ostalo.

Lev pa je hvalil velikaše za njih dobrosrčni svet.

Dobrosrčnost je pač lepa stvar,
Le ob kožuhi bližnjega se greti nikar!

Krilov.²⁾

¹⁾ Lanjec je neke vrste jelen lopatastih rogov.

²⁾ Ivan Andrejevič Krilov je znan zbog svojih krasnih basni širom sveta. Rodil se je leta 1768. v Moskvi. Krilov je bil vkljub svoji pisateljski slavi zelo skromnega vedenja in povsem priproste obleke, a tudi prav šaljive govornice. Še na smrtni postelji ga ni minila njegova dobra volja. Svojo bolezen si je namreč nakopal s tem, da je pokvaril želodec — mož je bil zelo ješč — s posušenimi jerebicami. Ko ga je obiskal nekaj dni pred smrtjo njegov prijatelj Rostovcev, mu je dejal Krilov: „Pač škoda, da mi smrt že na vrata trka; napisal bi še rad svojo poslednjo basen o samem sebi.“

„Kakšno basen?“ povpraša Rostovcev.